



Rådsrekommendation om stärkt social dialog i Europeiska unionen

2022/23:FPM53

Arbetsmarknadsdepartementet

2023-02-10

Dokumentbeteckning

COM(2023) 38

Förslag till rådets rekommendation för stärkt social dialog i den Europeiska unionen

Sammanfattning

Kommissionens förslag till rådsrekommendation om stärkt social dialog syftar till att stödja medlemsstaterna i att främja social dialog och kollektivavtalsförhandlingar på nationell nivå. Förslaget har tre huvudelement, medlemsstaterna rekommenderas att; (1) samråda med arbetsmarknadens parter om utformning och genomförande av sysselsättningspolitik och socialpolitik samt när relevant av ekonomisk och annan offentlig politik; (2) uppmuntra arbetsmarknadens parter att förhandla fram och ingå kollektivavtal; (3) främja stöd för kapacitetsuppbyggnad hos arbetsmarknadens parter.

Rådsrekommendationen presenterades tillsammans med ett meddelande som syftar till att stärka den sociala dialogen på europeisk nivå.

Regeringen anser att det är viktigt att rekommendationen leder till att social dialog och kapacitetsuppbyggnad på nationell nivå i medlemsstaterna stöds på ett trovärdigt sätt. Respekten för olika nationella arbetsmarknadsmodeller, en tydlig rollfördelning mellan parter och regeringar och respekten för partsautonomin samt parternas förhandlingsutrymme ska värnas. Den fördragsenliga fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna ska upprätthållas.

Förslaget kommer att hanteras under det svenska ordförandeskapet.

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen framhåller i sitt förslag att främjande av social dialog är en gemensam målsättning för EU och dess medlemsstater. Social dialog är centralt för ekonomisk och social motståndskraft, konkurrenskraft samt en hållbar och inkluderande tillväxt. Fördraget¹ erkänner arbetsmarknadens parter unika roll och vikten av social dialog understryks också av princip 8² i den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

Kommissionen aviserade i sin handlingsplan för den europeiska pelaren för sociala rättigheter³ i mars 2021 att man planerade för att under 2022 presentera ett initiativ om social dialog. Initiativet skulle syfta till att stärka den sociala dialogen på nationell nivå och på EU-nivå samt till att stödja kollektivavtalsförhandlingar och förhindra parternas organisationsgrad från att sjunka.

Vid ett socialt toppmöte i maj 2021, med fokus på den europeiska pelaren för sociala rättigheter och den av kommissionen presenterade handlingsplanen för densamma, antogs den så kallade Portoförklaringen⁴. Däri lyftes vikten av en stärkt social dialog som en del av en europeisk social modell med goda förutsättningar för kollektivavtalsförhandlingar inom ramen för de olika medlemsstaternas arbetsmarknadsmodeller.

Kommissionen presenterade förslag till rådets rekommendation för stärkt social dialog i den Europeiska unionen den 25 januari.

¹ Artikel 152, 154 och 155 i Fördraget om EU:s funktionssätt

² Princip 8: Dialog mellan arbetsmarknadens parter och arbetstagarnas inflytande

Arbetsmarknadens parter ska höras om utformningen och genomförandet av den ekonomiska politiken och sysselsättnings- och socialpolitiken i enlighet med nationell praxis. De ska uppmanas att förhandla och sluta kollektivavtal i frågor som är relevanta för dem, samtidigt som deras oberoende och rätt till kollektiva åtgärder respekteras. När det är lämpligt ska avtal som arbetsmarknadens parter ingår genomföras på EU- och nationell nivå. Arbetstagare eller deras företrädare har rätt att bli informerade och hörda i god tid om sådant som är relevant för dem, särskilt om överlåtelse, omstrukturering och sammanslagning av företag och om kollektiva uppsägningar. Arbetsmarknadens parter ska få stöd att främja den sociala dialogen.

³ Communication from the Commission 'The European Pillar of Social Rights Action Plan', COM(2021) 102 final

⁴ [Portoförklaringen - Consilium \(europa.eu\)](#) undertecknades av det portugisiska ordförandeskapet, kommissionen och Europaparlamentet och de sociala parterna på europeiska nivå och syftade till ett stärkt åtagande avseende implementeringen av den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

Förslaget syftar till att stödja den sociala dialogen på nationell nivå och fokuserar på tre delar: att involvera och konsultera arbetsmarknadens parter gällande utformning och genomförande av ekonomiska, arbetsmarknadsrelaterade och sociala frågor; att uppmuntra kollektivavtalsförhandlingar samt att stödja arbetsmarknadens parter kapacitetsuppbyggnad.

Det föreslås bland annat att medlemsstaterna rekommenderas att tillförsäkra goda förutsättningar för tvåparts- och trepartsdialog, inklusive kollektivavtalsförhandlingar, inom alla sektorer och på alla nivåer. Däri avses bland annat att arbetsmarknadens parter har tillgång till relevant information om medlemsstaters sociala och ekonomiska situation samt att de involveras i utformningen av arbetsmarknadspolitiska frågor och socialpolitiska frågor. I de fall representativa sociala parter erkänns av myndigheter rekommenderas medlemsstaterna att göra förfarandet transparent och utifrån i förväg kända kriterier.

Medlemsstaterna uppmuntras även till att säkerställa att det finns förutsättningar för ökad kollektivavtalsäckning, bland annat genom att undanröja rättsliga hinder rörande nya anställningsformer eller atypiska anställningsförhållanden samt säkerställa att förhandlande parter har frihet att bestämma vad som omfattas av förhandlingen.

Vidare förväntas medlemsstaterna verka för att främja förtroendet mellan arbetsmarknadens parter genom att vid behov tillhandahålla medlingsinsatser samt stödja och stärka kapacitetsuppbyggnad genom att bland annat nyttja unionsmedel såsom Europeiska socialfonden+.

Åtgärder för att följa upp rekommendationen bör ske i enlighet med nationell lagstiftning och/eller praxis, efter dialog och i nära samarbete med de nationella arbetsmarknadsparterna, med respekt för deras autonomi.

Utrymme ges för att överlåta delar av genomförandet av rekommendationen till arbetsmarknadens parter, i enlighet med respektive medlemsstats arbetsmarknadsmodell.

Slutligen rekommenderas medlemsstaterna att välkomna kommissionens avsikter att, tillsammans med Sysselsättningskommittén inom 12 månader efter antagandet utveckla indikatorer för att följa upp efterlevnaden av rekommendationen. Därefter avser kommissionen att tillsammans med medlemsstaterna och relevanta arbetsmarknadsparter minst en gång per år följa upp genomförandet inom ramen för den europeiska planeringsterminen.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förslaget är en rekommendation och är inte bindande för medlemsstaterna.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslaget bedöms inte ha några budgetära konsekvenser. I det fall kostnader skulle uppstå ska utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF). Ökade kostnader för den nationella budgeten ska finansieras genom omprioriteringar inom beslutade och beräknade ekonomiska ramar på berört utgiftsområde.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen anser att EU har en viktig roll för att bidra till ökad sysselsättning och social utveckling i unionen. Arbetsmarknadens parter spelar en avgörande roll för att möta de sociala utmaningarna inom arbetsmarknaden vilket är viktigt för hela EU:s sammanhållning och för den inre marknaden. Regeringens inställning är att en välfungerande tvåpartsdialog mellan arbetsmarknadens parter samt en trepartsdialog, i vilken även regeringen ingår, på såväl nationell som europeiska nivå är något som bör eftersträvas.

Regeringen anser vidare att det är viktigt att rekommendationen leder till att social dialog och kapacitetsuppbyggnad på nationell nivå i medlemsstaterna stöds på ett trovärdigt sätt. Respekten för olika nationella arbetsmarknadsmodeller, en tydlig rollfördelning mellan parter och regeringar och respekten för partsautonomin samt parternas förhandlingsutrymme ska värnas. Den fördragsenliga fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna ska upprätthållas.

Regeringen anser även att uppföljningsmekanismen bör konstrueras på ett sätt som är ändamålsenligt och proportionerligt i förhållande till rådsrekommendationens målsättningar.

Förslaget kommer att hanteras under det svenska ordförandeskapet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Vid det första rådsarbetsgruppsmötet den 3 februari välkomnade flertalet medlemsstater kommissionens förslag till rekommendation.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats. Det hölls dock ett möte med arbetsmarknadens parter den 1 februari där Arbetsmarknadsdepartementet inhämtade parternas synpunkter på förslaget.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Enligt principen om tilldelade befogenheter (artikel 5.2 i fördraget om Europeiska unionen) ska unionen endast handla inom ramen för de befogenheter den tilldelats i fördragen.

Den rättsliga grunden för kommissionens förslag är artiklarna 153(1)(f) och 292 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Enligt artikel 292 i EUF-fördraget kan rådet anta rekommendationer på grundval av ett förslag från kommissionen på de områden där EU har behörighet. Enligt artikel 153(1)(f) i EUF-fördraget ska unionen understödja och komplettera medlemsstaternas verksamhet när det gäller företrädande och kollektivt tillvaratagande av arbetstagarnas och arbetsgivarnas intressen, inbegripet medbestämmande, dock ej inom löneförhållanden, föreningsrätt, strejkrätt eller rätt till lockout vilket framgår av 153(5) i EUF-fördraget.

Den rättsliga grunden förutsätter att rekommendationen antas med enhällighet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Gällande subsidiaritetsprincipen anför kommissionen att unionen har befogenhet att stödja och komplettera medlemsstaternas åtgärder på detta område, i enlighet med artikel 153(1)(f) i EUF-fördraget och att det är upp till medlemsstaterna att utforma och välja åtgärder och investeringar. Vidare menar kommissionen att förslaget säkerställer mervärdet av åtgärder på EU-nivån med stöd till medlemsstaterna utifrån en samlad kunskap från de många olika sociala dialogmodellerna i EU (samtidigt som de nationella systemens mångfald respekteras). Regeringen delar kommissionens bedömning.

Avseende proportionalitetsprincipen anser kommissionen att förslaget stöder och kompletterar medlemsstaterna, att mångfalden av sociala dialogsystem som finns i unionen respekteras och att specifika förhållanden på nationell, sektors- eller regional nivå kan leda till skillnader i hur rekommendationen genomförs. Vidare menar kommissionen att förslaget inte föreslår någon utvidgning av EU:s regleringsbefogenheter eller några bindande åtaganden för medlemsstaterna. Medlemsstaterna kommer, i enlighet med sina

nationella förhållanden, att besluta hur de bäst kan använda rådets 2022/23:FPM53
rekommendation. Regeringen delar kommissionens bedömning.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Behandling i rådsarbetsgrupp inleds i februari med sikte på antagande av EPSCO i juni.

4.2 Fackuttryck/termer